

Maria Walbergs innlegg på Nordisk Folkeriksdag i Island 2006

Hva er egentlig alternativet til EU?

I den norske debatten blir vi ofte møtt med spørsmålet: Hvis vi ikke skal være med i EU, hva da? Hva er egentlig alternativet til EU? I alle nordiske land, der vi tradisjonelt er mer skeptiske til EU, problematiseres det fra ja-politikere, Europabevegelse og media: har nei-siden egentlig et alternativ?

Tanken er altså at vi skal peke på én institusjon og si: der er vår løsning. Dette er vårt alternativ. Dette er en håpløs innsnevring av debatten. Vårt alternativ er ikke én institusjon, det er ikke én løsning på alle problemer og utfordringer. Vårt alternativ er rett og slett en helt annen måte å tenke samfunnsutvikling på.

Vårt alternativ til at beslutninger taes langt over hodet til folk av et EU-byråkrati, som sitter gjemt bak lukkede dører i Brussel, er ganske enkelt demokrati.

Vårt alternativ til at markedsfundamentalismen får råde, er at det taes hensyn til miljø, til en fornuftig forvaltning av naturressursene, til velferdsordninger for alle, og til en politikk som bidrar til å minske forskjellene i verden, ikke øke dem.

Vårt alternativ til at politikk lovfestes og viktige beslutninger flyttes til juridiske eksperter og domstol, er at folkevalgte har handlingsrom til å ta beslutninger.

Vårt alternativ til at den europeiske sentralbanken skal overta alle verktøy vi har for å drive en fornuftig økonomisk politikk, er muligheten til å føre en rente- og finanspolitikk som er tilpasset vår næringsstruktur og vår politiske målsetninger.

Vårt alternativ til EU er rett og slett det å ha muligheter. Ikke én institusjon. Ikke en fastlåst politikk for mange, mange år fremover. Men muligheten til å velge en annen vei.

Det finnes mange eksempler på at handlefriheten utenfor EU har vært viktig, både for Norge, for EU-land og for verden. Jeg vil nevne fire eksempler:

Eksempel 1: ØMU

Dersom Norge ble EU-medlem, ville vi også blitt tvunget til å innføre euroen. Den økonomiske monetære union har fått omfattende negative konsekvenser i mange land. Stabilitetspakten legger sterke føringer som gjør at det synes umulig å få fart på økonomien i mange europeiske land.

Det store flertallet av land som har innført euroen tilfredsstillende ikke kravene i stabilitetspakten. Samtidig er arbeidsledigheten rekordhøy, og veksten i euro-området stagnerer. I stedet for å drive en økonomisk politikk for å få økonomien på beina, må disse landene kutte i offentlige utgifter. ØMU blir en stadig trangere tvangstrøye, og utsiktene er ikke lyse.

I Norge ville situasjonen vært en helt annen enn den er i dag, dersom vi deltok i euro-samarbeidet. De siste 20 årene har Norge og EU jevnt over vært motsatt konjunkturfase. Har det vært høykonjunktur i EU, så har det vært lavkonjunktur i Norge, og omvendt. Dette skyldes at vi har ulik næringsstruktur, og for eksempel oljeprisen har så ulik virkning på vår økonomi.

Utenfor EU har vi muligheten til å føre en økonomisk politikk som er tilpasset vår økonomi. Det er en viktig grunn til at arbeidsledigheten i Norge nå er på 2,8%, og på vei ned. Det er ikke noen tvil om at økonomer ikke alltid gjetter riktig, og at ikke det er ting man kan være uenige om av den politikken som føres. Men vi har et visst rom for å påvirke beslutningstakerne, og Norges Bank trenger først å fremst å se på konsekvenser av denne politikken i et langt mindre og mer enhetlig område enn den europeiske sentralbanken.

Utenfor EU har vi altså handlefriheten til å føre en bedre tilpasset økonomisk politikk.

Eksempel 2: Fisk som en viktig naturressurs

I Norge har ja-siden forsøkt å gjøre fisk til et argument for norsk EU-medlemskap. For, som sentrale folk på ja-siden forteller, Fisk kan svømme. Fisk bryr seg ikke om landegrenser, den svømmer hvor den måtte ønske. Og ettersom fisken ikke kjenner landegrenser, så bør heller ikke fiskeripolitikken kjenne landegrenser.

Dette er et argument som ved første øyekast kan virke rimelig. Men EU har på ingen måte overbevist som en slik ansvarlig forvalter av fiskeriressursene.

I EU har hvert enkelt land ikke noe økologisk ansvar for å ta vare på fiskebestandene, og derfor knives landene om størst mulig kvote. Konsekvensen er at fiskekvotene systematisk settes uforsvarlig høyt, og overfisket i EU er en alvorlig trussel mot fiskeriressursene. Et godt eksempel på dette er torskefisket i Nordsjøen. I flere år har Det Internasjonale Havforskningsrådet anbefalt full stopp i torskefisket i det nordlige EU-havet. Men et kutt som det, ville ikke EU være med på. Man endte for fire år siden med å bare kutte 45% i kvotene.

Den svenske regjeringen reagerte kraftig på Ministerrådets beslutning, og vedtok derfor på egenhånd forbud for torskefiske for svenske fiskere.

Dette var et uselvisk vedtak av svenskene, fordi de var alvorlig bekymret for overfisket. Det svenske vedtaket rammet bare svenske fiskere. Men likevel: det svenske forbudet ble ikke godkjent av EU, fordi en svensk regjering ikke kan overprøve beslutninger gjort i EU på fiskeriområdet.

Dette eksempelet står til skrekk og advarsel for oss som er opptatt av en bærekraftig ressursutnyttelse også i havet. Utenfor EU er det enklere å gjennomføre en god fiskeripolitikk, også for senere generasjoner.

Eksempel 3: Handelspolitikk og Verdens handelsorganisasjon, WTO

WTO er i seg selv dagsaktuelt, ettersom forhandlingene akkurat har brutt sammen. Jeg hadde selv den tvilsomme gleden av å se WTO på nært hold, som observatør på toppmøtet i Hong Kong i desember.

Tre ting:

- 1) EU-landene representeres av EU-kommisjonen. Vanskeligere å ivareta enkeltlandenes interesser.
- 2) EU driver et hardkjør mot utviklingslandene, i samarbeid med USA.
- 3) Det er langt enklere å påvirke handelspolitikken til et land utenfor EU
 - Som observatører fra Norge: daglige møter med norsk delegasjon, med og uten presse, NGOere fra ulike organisasjoner er rådgivere for delegasjonen
 - EU-observatører ventet på gangen
 - Solidaritetsorganisasjoner har utøvet press på norske politikere som har ført til politikkendring. GATS-krav ble trukket, dette ble lagt merke til i WTO.

Utenfor EU har vi bedre mulighet til å sikre norsk interesser i WTO, vi har muligheten til å støtte utviklingslandene, og vi har bedre demokratisk påvirkning på handelspolitikken.

Eksempel 4: Muligheten til å spille en rolle for fred i konflikter i verden

Mange sentrale EU-land har en fortid som koloniherrer, og generelt en krigshissende historie, som gjør det vanskelig, og ofte umulig, for EU å innta en nøytral, konfliktdependende rolle.

Utenfor EU har vi mulighet til å hjelpe til for å skape dialog mellom parter som er fastlåst i en konflikt.

Et eksempel på dette er situasjonen i Sri Lanka, der Norge har spilt en sentral rolle i arbeidet for å få til en fredsavtale. Dette hadde ikke vært mulig, dersom Norge var medlem av EU. En viktig årsak til det, er EUs terrorliste, som stempler mange opposisjonsbevegelser som rene terroristorganisasjoner. Etter at LTTE i Sri Lanka havnet på EUs terrorliste, har det vært umulig for EU å få troverdighet som nøytral i konflikten på Sri Lanka. Dette er blant annet bakgrunnen for at EU-borgere ikke får lov til å være en del av observatørstyrken på Sri Lanka.

Utenfor stormaktenes spill, har små, selvstendige stater en unik mulighet som brobygger. Dette er en rolle vi bør benytte oss mer av i fremtiden, og for å klare det best mulig, må vi holde oss utenfor EU.

Muligheten og friheten til å handle riktig er ingen garanti for at de beste avgjørelsene alltid tas. Og det er vel ingen EU-motstandere som er fornøyd med alt som gjøres i Norge, så lenge vi bare ikke er EU-medlem. Vi er jo mot EU fordi vi vil noe mer. Vi vil

kanskje ikke alltid det samme. Men vi vil bevare muligheten til å påvirke politikken og samfunnet i den retningen vi mener er riktig. Utenfor EU har vi et rammeverk som er bedre egna for folkelig deltakelse, og muligheten til å føre en politikk som tar et bredere hensyn enn det man gjør i EU.

Som sagt, så har ikke vi ett enestående alternativ til EU, det kommer helt an på hvilket tomrom dette alternativet skal fylle. Men vi har flere gode eksempler på alternative samarbeidsformer, som vi mener at fungerer bedre enn EU.

EU-medlemskap er på ingen måte en nødvendighet for tett samarbeid og handelsavtaler med andre land. Land som er utenfor EU har selv muligheten til å inngå handelsavtaler med tredje land, noe EU-land ikke har lov til, og dette er en mulighet vi benytter oss av.

I tillegg har EFTA-landene Island, Liechtenstein, Sveits og Norge inngått et av verdens mest omfattende nettverk av handelsavtaler med land utenfor EFTA og EU, og det forhandles hele tiden med nye land.

EFTA har idag inngått avtaler med Bulgaria, Chile, Kroatia, Israel, Jordan, Makedonia, Mexico, Marokko, Palestinske myndigheter (PA), Romania, Singapore, Tunisia og Tyrkia, Libanon, Sør-Korea, Botswana, Lesotho, Namibia, Sør Afrika og Swaziland. Forhandlinger pågår med Canada, Egypt og Thailand.

Samarbeidserklæringer er inngått med Albania, Algerie, Egypt, Bahrain, De forente Arabiske Emirater, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi-Arabia, Mercosur, Ukraina, og Serbia-Montenegro.

Innledende samtaler om handelsavtaler med Indonesia, India, Japan, Kina og Russland er påbegynt.

Påstanden om at vi må være med i EU for å handle og samarbeide med andre land er ren propaganda, og uten rot i virkeligheten,

Den nordiske samarbeidsmodellen er en annen modell som skiller seg drastisk fra EU-modellen.

Dette er ikke et stormaktsstyrt, byråkratisert og lovfestet samarbeid. Tvert imot har den viktigste delen av det nordiske samarbeidet handlet om utveksling av erfaringer og gjensidig læring.

Organisasjoner, politikere, departementsfolk, idrettsklubber, akademikere, journalister, fagforbund og andre fra nordiske land har møttes for å spørre hverandre: hvordan møtte dere denne utfordringen? Hvordan jobber dere med dette problemet?

Dette samarbeidet har åpenbart bært frukter, det er lett å finne likhetstrekk i samfunnsutviklingen i de nordiske landene. Men dette har altså gått seg til gjennom samarbeid på flere nivåer i samfunnet, og er ikke et resultat av et overnasjonalt organ sine omfattende vedtak og traktater.

Også nei-organisasjoner i Norden har utviklet et tett samarbeid. I tillegg til det jevne samarbeidet, har vi vært viktige støttespillere for hverandre i debatten hjemme. Når norske media lanserer det såkalte Islandssuget, der de påstår at Island blir EU-medlem hvert øyeblikk, da er det veldig kjekt å kunne snakke med våre kontakter på Island som kan avkrefte det hele. Jeg har selv vært deltaker på flere samarbeidsprosjekter mellom nei-organisasjoner i forkant av folkeavstemninger om EMU i Sverige og Danmark. Vi deltar på hverandres konferanser og landsmøter, og dette samarbeidet er viktig for Nei til EU.

Utover det nordiske samarbeidet, samarbeider vi med organisasjoner knyttet til TEAM, og vi har utviklet et nytt kontaktnettverk i Europa ettersom EU-debatten har økt over hele kontinentet i forbindelse med ratifiseringen av EU-grunnloven. Gjennom dette nettverket og samarbeidet får vi bedre forståelse av situasjonen i de ulike landene, og vi kan dra nytte av hverandres erfaringer. Og ikke minst, som EU-motstandere blir vi alle fra tid til annen forsøkt stemplet som "sære", som noen som ikke henger med på utviklingen i resten av Europa. Da er det veldig nyttig å kunne vise til likesinnede organisasjoner og miljøer i andre land.

I anledning Nordisk Råds møte her på Island i fjor høst, vedtok islandske Heimssyn, danske Folkebevægelsen Mod EU, svenske Nej till EU og norske Nei til EU en felles uttalelse med 5 oppfordringer til de nordiske landene. Jeg vil avslutte mitt innlegg med å aktualisere én av disse utfordringene.

Europeisk samarbeid skal være i tråd med det globale samarbeid i FN og skal ikke bygge opp konkurrerende strukturer. De nordiske landene bør aktivt støtte arbeidet for fred, utvikling og menneskerettigheter globalt i FN.

Dette er et høyaktuelt spørsmål, med tanke på dagens situasjon i Libanon og Midtøsten. Konflikten viser med all tydelighet behovet for et sterkt FN. En internasjonal innsats må gi minst mulig rom for at snevre regionale handelsinteresser får innflytelse. Israel gikk for et par dager siden ut og ba EUs militærstyrke erstatte FN-styrkene i Libanon. EU har tette bånd til Israel, og vil ikke oppnå nødvendig legitimitet som fredsskaper i Midtøsten. En nødvendig konsekvens av vår felles uttalelse, mener jeg, er å motsette seg at EU erstatter, og dermed svekker, FNs rolle i Libanon.